

Enisa *MARIĆ*

RAD MOSTARSKIH MUALIMA I IMAMA

Dolaskom Austro-Ugarske (1878) u Bosnu i Hercegovinu, nastavljen je vjerski život i osnovno školovanje mladih. U Mostaru (gradsko područje) radila su 32 mekteba, 4 mektebi - ibtidaije (reformisani mektebi), 8 medresa (tur.-muslimanska srednja i visoka vjerska škola), 2 hanikah medrese (islamski misticizam - tesavuf), 4 islamska konvikta (lat.-internat, zavod za kolektivni odgoj đaka), oko 30 islamskih društava, 5 kutubhana (knjižnica) i jedna ruždija (tur.-razum, koji je našao pravi put, koji ide pravim putem). Raniji dobrotvori - vakifi (uvakufili su svoj imetak podižući značajne objekte-džamije, mektebe, medrese, bezistane, hamame, hanove, kutubhane, tekije) i ostavili su značajna materijalna sredstva, kao stalni izvor prihoda, za rad vjerskih, obrazovnih, kulturnih i dobrotvornih ustanova.

Vakufi su donosili značajna materijalna sredstva pa je Mostar bio najznačajniji obrazovni i kulturni centar Hercegovine. Najpoznatiji vakufi su bili: Čejvan Čehajin, Nesuh-age Vučjakovića, Karadoz-begov vakuf, Mehmed Koski-pašin, Roznamedži Ibrahim-efendijin, Derviš-paše Bajezidagića, hadži Ibrahim-age Šarića, Mehmed-bega Lakišića, Ćosi Jahije-hodžin, Hadži Kurtov vakuf i drugi. Iz vakufskih donacija dobivali su plaću džematski imami i mualimi.

Prvi reformirani mektebi ibtidaije su počeli sa radom 1891. godine (u Mostaru su radila 3 reformirana mekteba) dok su neki nastavili rad po ranijim nastavnim programima.

Osim mekteba, od 1894. godine Zemaljska vlada za BiH prevodi Ruždiju u Mostaru (koja je ranije radila kao srednja škola) u osnovnu školu pošto nastavni plan i program ne odgovara srednjim (evropskim) školama (predmeti su bili: vjeronauka, jezikoslovna obuka, čitanje, slovnica-gramatika, usmeno i pismeno izražavanje, povijest, prirodopis, prirodoslovlje, računstvo, krasopis, geometrijsko oblikovanje i pisanje, arapski jezik, perzijski i turski).

Gradski kotarski ured u Mostaru je na sastanku Vakufske komisije 20. 2. 1894. pokrenuo pitanje rada i opravke mekteba. Na sastanku je diskutovano samo o jednoj tački dnevnog reda:

1. Uređenje škola za muhamedansku mladež

Vakufska komisija je donijela zaključke:

- da se za Drugu narodnu osnovnu školu (Ruždiju) izgradi nova zgrada za najmanje 350 učenika;
- da se popravi zgrada Ruždije i tu smjesti Karadoz-begova mektebi ibtidajja sa 200 učenika;
- da se adaptira i dogradi Čejvan-begov mekteb u koji bi išlo 300 učenika;
- da se izgradi nova zgrada (za 200 učenika) za Spahića mekteb.

U ovim mektebima su radili sljedeći mualimi (mualim - učitelj, profesor, nastavnik u mektebu):

Karadoz-begov mekteb

hafiz Muhamed efendija Riđanović, Muhamed ef. Vrebac i Salih ef. Bubić

Čejvan-begov mekteb

hafiz Salih ef. Sefić i hafiz Mustafa ef. Puzić

Spahića mekteb

Muhamed ef. Arpadžić i Nazif ef. Čišić

U mektebima za djevojčice 1894. god. radile su mualime:

Hatidža (Husaga) Haljevac
Hanifa (Hadži Ragib) Kajtaž
Fata (Husaga) Hadžić
Munta (Mujaga) Muštović
Fatima (Mehmed) Brailović
Dudija (Ibrahim) Sabić
Đulsa (Mula Ahmed) Đikić
Hadžinica Tokić

Zejna Kauklić

Godine 1894. u Mostaru su radili i sljedeći mualimi:

Mehmed ef. Hamzić

Ahmed ef. Butum

Alihodža Oručević

Ahmed ef. Arpadžić

Muhamed ef. Hasanefendić

Muhamed ef. Čemalović

Muhamed ef. Hamzić

Mehmed ef. Milavić

Hasan ef. Vučjaković

Hafiz Alija Grčić

Hafiz Mustafa Zahirović

Hafiz Zahir

Hafiz Mustafa Kulukčija

Hafiz Muhamed Spuzić

Omer ef. Kajtaz

Jusuf ef. Kajtaz

Sejd Slipičević

Mustafa ef. Dizdar

Hafiz Omer Žuljević

Hafiz Ibrahim Rizvanić

H. Hafiz Dizdarević

Hafiz Ibrahim Jahić

U martu 1894. održan je sastanak Gradskog kotarskog ureda u Mostaru kome su bili prisutni: Džabić Ali-efendija, mostarski kadija hafiz Hasan, hadži Ahmed-efendija Džabić, hadži Muhamed-efendija Kurt, Mujaga Komadina, hadži Mustafa Behlilović, Hasan-beg Lakišić, Ahmed-efendija Karabeg, hadži Husaga Kajtaz, Ahmed-beg Hadžiomerović, Alaga Dizdar, hadži Muhamed Efica, hadži Jusuf-beg Bakamović, Hamza-efendija Puzić, Fazil Mahmutaga, Avdaga i Muhamed-efendija Čemalović.

Na dnevnom redu je bilo sljedeće:

Vijećanje zastupnika muhamedanskog naroda mostarskog glede preustrojanja mektebi ibtidajia u Mostaru.

Zaključeno je da se obezbijede sredstva (3.000 forinti) za popravak zgrade Ruždije, 9.000 forinti za novogradnju Čejvan-begova mekteba i 12.000

forinti za novogradnju Spahića mekteba na Sinan-pašinu vakufu. Ukupno je trebalo obezbijediti 24.000 forinti.

Sredstva bi se obezbijedila od Karadžoz-begova vakufa (10 godina po 600 forinti), od prikupljenih dobrotvornih priloga mostarskih muslimana sakupilo bi se 5.000 forinti (uplatiti za 4 godine). Razliku sredstava bi tražili od Zemaljske vlade u Sarajevu.

Sačinjen je predračun radova, idejni projekat, broj mualima u pojedinim mektebima i donesen *Iskaz ustanovljenog prinosa* od strane muhamedanskog stanovništva grada Mostara u svrhu reorganizacije mektebi ibtidaia. Upisana su 323 građanina Mostara koji su trebali uplatiti 6.538 forinti.

Sa većim iznosom to su (prvih 40):

1. Kapetanović Ibrahim-beg	200
2. Komadina Mujaga	200
3. Kajtaž hadži Husaga	150
4. Efića hadži Jusuf	100
5. Bakamović Jusuf-beg	100
6. Lakišić Hasan-beg	100
7. Džabić hadži Ahmed ef.	100
8. Džabić hadži Ali ef. muftija	100
9. Pekušić Alaga	100
10. Ribica Salih	100
11. Novo Salih	100
12. Arpadžić Muhamed-aga	100
13. Lakišić Muhamed-beg	100
14. Efića Muhamed-aga	100
15. Spahić hadži Omer-aga	100
16. Gušić Jusuf-beg	100
17. Behlilović hadži Mujaga	100
18. Alajbegović Salih ef.	100
19. Kajtaž hadži Arif ef.	100
20. Bakamović Avdaga	100
21. Fazil Mahmut-aga	100
22. Resulbegović Said-beg	100
23. Lakišić hadži Muhamed-aga	50
24. Efića Abdulah ef.	50
25. Muslibegović Salih ef.	50
26. Karabeg Muhamed ef.	50

27. Karabeg Ahmed ef.	50
28. Drače Hafiz-aga	50
29. Grebo Ahmedaga	50
30. Čemalović Ahmed-aga	50
31. Hasanefendić Alibeg	50
32. Raljević hadži Muhamed	50
33. Spahić hadži Ibraga	50
34. Džajo Avdaga	50
35. Puzić Alaga	50
36. Sefić Omer ef.	50
37. Kapetanović Arif-aga	50
38. Puzić hadži Mahmut	50
39. Beklija Muharem	25
40. Trbonja hadži Ibrahim	25
41. Bakija Halil	25
42. Milić Ibrahim	25
43. Kurt hadži Mahmut ef.	25
44. Džabić Sulejman	25
45. Kazazić Salih	25
46. Bećar Husaga	25
47. Kreso Mehmed ef.	25
48. Hadžiosmanović Halil	25
49. Behlilović Salihaga	25
50. Čelar Mujaga	25
51. Behlilović Ahmetaga	25
52. Lakišić Mustajbeg	25
53. Čumurija Sadik ef.	25
54. Čumurija Ahmed ef.	25
55. Imamović hadži Hafiz	25
56. Čemalović Salih-aga	25
57. Dadić Memišaga	25
58. Kadija mostarski	25
59. Jonić Ahmet-aga	25
60. Jonić hadži Salih	25
61. Mahmutović hadži Mustafa	25
62. Lakišić Hasan-beg	25
63. Dizdar Memišaga	25
64. Žuljević Jusuf-aga	25

65. Čišić Nazif ef.	25
66. Ševa hadži Mujaga	25
67. Brkić Hafiz	25
68. Brkić hadži Salih	25
69. Kazazić Salih-aga	25
70. Alajbegović Arif-beg	25
71. Hasanefendić Mustaj-beg	25
72. Hadžiomerović Mehmed	25
73. Čiber Muhamed	25
74. Ćemalović Muhamed-aga	25
75. Ćemalović Muhamed ef.	25
76. Omeragić Ahmet-aga	25
77. Hamzić hadži Mujaga	25
78. Ibraga hadži Efica	25
79. Agić Alaga	25
80. Milavić Salih	25
81. Milavić Fazlaga	25
82. Milavić Ibraga	25
83. Milavić Mujaga	25
84. Milavić Arslan	25
85. Milavić Muhamed	25
86. Mušić Hasan	25
87. Kahvo Salih	25
88. Buljko Memiš	25
89. Oručević Mahmut	25
90. Bečević Mehmed	25
91. Ramić hadži Bešlo	25
92. Ramić Osman	25
93. Hadžiosmanović Salih	25
94. Voljevica Omer	25
95. Dokara Mustafa	25
96. Dokara Memišaga	25
97. Sefić Mustafa	25
98. Šunje Husein ef.	25
99. Novo Muharem	25
100. Puzić hadži Ahmet-aga	25

Pred Drugi svjetski rat u Mostaru su postojali slijedeći mektebi u kojima su radili mualimi:

Karadoz-begova mektebi-ibtidajja, Čejvan-beg mektebi ibtidajja, Derviš-paša mektebi ibtidajja, Mektebi ibtidajja u Blagaju, Mektebi ibtidajja u Gornjoj Drežnici, Mektebi ibtidajja u Donjoj Drežnici i Mektebi ibtidajja u Humlišanima.

Sibjan mektebi:

Šurmanci, Bivolje Brdo, Gnojnice, Pijesci, Gubavica, Vranjevići, Kokorina, Kutilivač, Vrapčići, Zijemlje, Dnopolje, Zijemlje-Šarica, Podgorani, Ravni, Jasenjani, Grabovica, Raštani, Polog-Jare, Hamzići, Služanj, Biletići, Kručevići, Kružanj, Svinjarina, Opine i Miljkovići.

Na osnovu *Ustava Islamske vjerske zajednice*, Vakufsko-mearifski odbor je u Sarajevu, na sjednici 4. 4. 1939. godine, usvojio *Uredbu o mektebima*.

Po čl.100 ove *Uredbe* (do kraja 1939.g.) Ulema medžlis je trebao izvršiti rajonizaciju mekteba i odrediti mualime, a u svim krajevima nastanjenim muslimanskim življem, na udaljenosti od 4 kilometra, osnovati mekteb. Zatim je trebalo:

- ustanoviti koliko će djece pohađati reformirane mektebe,
- koliko džematskih imama vrše mualimsku dužnost,
- koliko ima stalnih mualima u mektebima,
- koje vjerske zavode ili medrese su završili,
- koliko mualima dobiva plaću iz samostalnih vakufa , a koliko iz centralne vakufske blagajne,
- koliko je mualima plaćeno od naroda,
- koliko džamijskih imama vrši i imamsku i mualimsku dužnost,

Na području Mostarskog sreza u bivšoj Kraljevini Jugoslaviji radili su džematski imami (imam-vođa, sveštenik kod muslimana, dobar poznavalac Kur'ana i glavni hodža jedne džamije).

Mostarskom srezu su pripadali slijedeći imamati džemata:

MOSTAR - Mostar grad, Raštani, Polog, Jasenica i Miljkovići
 BLAGAJ - Blagaj, Malo Polje, Vranjevići, Hodbina, Buna, Kosor, Ortiješ, Donje Gnojnice i Dračevice.

BIJELO POLJE - Humlišani, Podgorani, Prigrađani, Potoci, Kutlivač, Jasenjani, Ravni, Željuša, Zijemlje i Vrapčiči.

BIVOLJE BRDO - Bivolje Brdo, Gubavica, Pijesci, Blizanci, Biletići, Hamzići, Šurmanci, Gradnići, Jare, Vionica, Kručevići, Uzarići, Služanj i Čitluk.

DONJA DREŽNICA - Diva Grabovica, Donje Selo, Striževo, Zagreblje, Bunčići, Poglavica i Draga.

PODVELEŽJE - Opine, Gornje Gnojnice, Svinjarina, Banjdol, Kružanj, Kokorina i Dobroč.

Pravilnikom o radu i dužnostima džematskih imama i njihovih pomoćnika bile su određene dužnosti imama i njihovih pomoćnika.

Džematski imami i njihovi pomoćnici su bili dužni:

1. U svom džematu voditi matične knjige rođenih, vjenčanih i umrlih.
2. Na početku svake godine dostaviti statističke podatke o broju muslimana u prethodnoj godini na svom području. U ove podatke trebalo je upisati:
 - naziv sela, mahale, džemata, sreza ili muftijstva
 - broj doseljenih islamskih žitelja (broj domova, muških, ženskih i ukupno)
 - broj novorođenih muslimana (zakonito i nezakonito rođenih, muških, ženskih i ukupno)
 - broj sklopljenih brakova (islamskih i mješovitih)
 - broj odseljenih islamskih žitelja iz tog džemata (broj domova, muških, ženskih i ukupno)
 - broj razvedenih brakova (islamskih i mješovitih)
 - broj umrlih muslimana (muških, ženskih i ukupno)
 - broj stanovnika u odnosu na prošlu godinu
 - stanje na kraju godine

Tako je na području Sreskog vakufsko-mearifskog povjerenstva Mostar u 1935. godini bilo 3245 muslimanskih domova, od toga 9700 muških, 9505 ženskih, što ukupno iznosi 19.205 stanovnika.

<u>Srez Mostar</u>	<u>Domova</u>	<u>Muških</u>	<u>Ženskih</u>	<u>Ukupno</u>
Mostar grad	2.000	5.103	5.175	10.278
Bijelo Polje	214	892	847	1.766
Blagaj	370	1.210	1.191	2.401
Podvelež	248	982	908	1.890
Donja Drežnica	206	705	585	1.290
Bivolje Brdo	<u>207</u>	<u>808</u>	<u>772</u>	<u>1.580</u>
Ukupno:	3.245	9.700	9.505	19.205

3. Imami su bili dužni vršiti hatibsku i vaisku dužnost u jednoj džamiji svog džemata (po mogućnosti u glavnoj džamiji).
4. Predavati vjeronauku u mektebima, medresama i na raznim tečajevima.
5. Predavati vjeronauku u osnovnim školama, građanskim školama, višim narodnim, ženskim zanatskim, stručnim školama, internatima, domovima, sirotištima, bolnicama, kaznionicama i slično.
6. Ukoliko bi džematski imami imali veliki broj časova u svom džematu, njih su zamjenjivali njihovi pomoćnici.

Džematski imami i njihovi pomoćnici su imali određen broj časova sedmično i to:

- u džematima ispod 1000 muslimanskih domova - 20 časova sedmično
- u džematima sa 1000 i više muslimanskih domova (kao što je Banja Luka, Bihać, Bosanska Gradiška, Tešanj, Mostar, Rogatica, Visoko, Višegrad, Zenica, Bijeljina, Tuzla i Travnik) - 18 časova sedmično.

U nekim mektebima, područni džematski imami su kao mualimi predavali vjeronauku samo zimi (bivše sibjanije - sibjan mektebi), a u nekim mektebima su radili preko cijele školske godine (bivše ibtidaije).

Broj časova i radno vrijeme imamima i njihovim pomoćnicima je određivao Ulema medžlis u Sarajevu.

Ukoliko bi džematski imami i pomoćnici džematskih imama, pored imamske dužnosti vršili i mualimsku (mualim-tur. učitelj, profesor, nastavnik u mektebu), onda bi im se za svaki vakat (namaza) koji bi klanjali u svojoj džematskoj džamiji, smanjivao broj nastavnih časova u mektebu. I o tome je odluku donosio Ulema medžlis u Sarajevu.

Džematski imami i pomoćnici džematskih imama su svoje plaće dobivali od Centralne vakufsko-mearifске zaklade, ili iz budžeta samostalnih vakufa.

Na području Sreskog vakufsko-mearifskog povjerenstva u Mostaru 1930.g. su radili slijedeći džematski imami:

NAZIV DŽAMIJE	NAZIVI IMAMA	VRŠILI I MUALIMSKU DUŽNOST?
1. Karadžo-begova džamija u Mostaru	hadži Muhamed Spahić, ef.klanja od 1902.	Mualim mektebi ibtidaije od 1917.god.
2. Lakišić H. Ahmed-beg džamija u Mostaru	Hafiz Muhamed ef., Brkić, klanja od 1910.	Ne vrši
3. Šarića džamija u Mostaru	Muhamed Šemić ef., klanja od 1887.	Mualim mektebi ibtidaije od 1892.

4. Džamija na B.Brdu	Hasan Kebo,
klanja od 1928.	Mualim u sibjan mektebu
od 1928.
5. Džamija u Gornjoj
Drežnici	Jusuf Beglerović,
klanja od 1916.	Mualim mektebi ibtidajja
od 1900.g.
6. Koski Mehmed-pašina
džamija u Mostaru	hadži Ibrahim Voljevica,
ef.klanja od 1912.g.	Ne vrši
Mualim mektebi ibtidajja
od 1900.g.
7. Čejvan-begova džamija
u Mostaru	Ali Sefić ef.,
klanja od 1926.g.	Mualim mektebi ibtidajja
od 1920.g.
8. Baba Bešir džamija
u Mostaru	Hafiz Salih ef. Puzić,
klanja od 1925.	Ne vrši
9. Čelebića džamija
u Mostaru	Hafiz Husein ef. Kulu-
kčija, klanja od 1890.g.	Ne vrši
10. Jahja Esfel džamija
u Mostaru	Hasan ef. Nametak,
klanja od 1909.g.	Ne vrši
11. Hadži Memi džamija
u Mostaru	Mehmed-hodža Šemrd,
klanja od 1920.	Ne vrši
12. Tere Jahja džamija
u Mostaru	Husein ef. Brkić,
klanja od 1926.	Ne vrši
13. Memi Havadže
džamija u Mostaru	Hadži Muhamed ef.,
Kurt klanja od 1900.g.	Ne vrši
14. Sultan Sulejman
Džamija u Blagaju	Ibrahim Ajanović,
klanja od 1930.	Mualim mektebi ibtidajja
od 1930.g.
15. Džamija u
Gnojnicama	Ibrahim Džudža,
klanja od 1927.g.	Mualim sibjan mekteba
od 1927.g.
16. Džamija u Donjoj
Drežnici	Hasan Palić,
klanja od 1914.g.	Mualim mektebi ibtidajja
od 1914.g.
17. Džamija u Svinjarini
Podvelež	Ahmet Smajkić ef.,
klanja od 1923.g.	Mualim sibjan mektebi
od 1923.g.
18. Sevri Hadži
Hasanova džamija	Muhamed Topuzović,
klanja od 1929.g.	Ne vrši
19. Tabačka džamija
u Mostaru	Hafiz Husein Puzić,
klanja od 1888.g.	Ne vrši
20. Vučjakovića Nasuh-
age džamija u Mostaru	Hafiz Hasan ef., Vučja-
ković, klanja od 1882.	Ne vrši
21. Čevra H. Ibrahim
džamija u Mostaru	Čevra Mustafa,
klanja od 1909.g.	Ne vrši
22. Čose Havadže
džamija u Mostaru	Sulejman ef. Džabić,
klanja od 1870.	Ne vrši

23. Sultan Selimova džamija u Mostaru Salih ef. Novo Ne vrši
24. Džamija Ali Galib-paše Rizvanbegovića na Buni Sada je džamija bez krova Inače, imam je i haf. Osman Grčić od 1923. vjeroučitelj
25. Husein Havadže džamija u Mostaru Ibrahim Alajbegović, klanja od 1926.g. Ne vrši
26. Kotlevi džamija u Mostaru Od 1918. do 1928. Ibrahim ef. Ridanović, (sada je šerijatski sudija), a od 1928. Omer ef. Ugljen
27. Hadži Balina džamija u Mostaru Karabeg H. Ahmed ef., od 1900.g. Ne vrši
28. Karadžoz-begova džamija u Potocima Hodžić Derviš, klanja od 1921.g. Mualim mektebi ibtidajia od 1921.
29. Kadun Fatime džamija u Mostaru Derviš Kazazić, klanja od 1914.g. Ne vrši
30. Sinan-pašina džamija u Mostaru Šeh Osman H. Osmanović, klanja od 1915.g. Ne vrši
31. Bajazid Havadže džamija u Mostaru Smail Džudža, od 1915. klanja Ne vrši
32. Roznamedži džamija u Mostaru Muhamed Alajbegović, klanja od 1914.g. Ne vrši
33. Zirai džamija u Mostaru Hafiz Mustafa Jakirović, klanja od 1930. Ne vrši
34. Derviš-pašina džamija u Mostaru Ibrahim ef. Mujić, klanja od 1921.g. Ne vrši
35. Latif hadži Alibeg džamija u Mostaru Balić Omer, klanja od 1916. Ne vrši
36. Hafiz Havadže džamija u Mostaru Zatvorena džamija (treba popraviti)
37. Hadži Velina džamija u Mostaru Džamija je bila zapuštena. Na inicijativu Mehmeda Ševe i nekoliko gimnazijalaca iz Mahale, džamija je očišćena, otvorena i dnevno se klanjaju dva vakta.
38. Nezir-agina džamija
39. Kamber-agina džamija Porušena prilikom gradnje mosta Mujage Komadine
40. Čengić Derviš-pašina džamija u Mostaru Izgorjela 1911. godine

IZVORI I LITERATURA:

1. Zapisnik Gradskog kotarskog ureda u Mostaru od 23.3.1894. (5375/94) Arhiv Hercegovine Mostar.
2. Zapisnik Vakufske komisije u Mostaru (20.02.1894).
3. Iskaz - reorganizacija mektebi ibtidajja (5375/94).
4. Statistički podaci o broju muslimana u 1930. godini na području Sreskog vakufsko-mearifskog povjerenstva u Mostaru (građa Vakufskog povjerenstva bb/30), Arhiv Hercegovine Mostar.
5. Pravilnik o radu i dužnostima džematskih imama i njihovih pomoćnika, građa Vakufskog povjerenstva u Mostaru (bb), Arhiv Hercegovine Mostar.
6. mr. Salko Špago - *Osnovno školstvo u Mostaru 1878-1918*, Naučni skup Mostar kroz stoljeća, časopis "Hercegovina" br. 9/97.
7. Glavni imenik školske mladeži Druge dječjačke narodne osnovne škole - *Ruždije* od 1887. do 1925. god. (OŠR-1), Arhiv Hercegovine Mostar.
8. Dr. Safet Krkić - *Vakufi Mostara kao forma privredne aktivnosti*, časopis "Hercegovina", br. 9/97.
9. Projekat Čejvan-begova mekteba, građa Kreisbehörde Mostar (kutija mektebi), Arhiv Hercegovine Mostar.
10. Esad Peco, *Osnovno školstvo u Hercegovini (1878-1918)*.
11. Hivzija Hasandedić: *Hercegovački vakufi i vakifi*.
12. Mala enciklopedija Prosveta, Beograd, 1986. god.
13. Spisak džematskih imama iz 1930. (Vakufsko povjerenstvo Mostar), građa Arhiva Hercegovine.
14. Leksikon, Jug.leksikog.zavod, Zagreb 1974. god.

Enisa MARIĆ

Z a k l j u č a k

Imami su vršili hatibsku i vaisku dužnost u džamijama svoga džemata (džemat-arap. muslimanska vjerska općina).

Mostarskom srezu su pripadali slijedeći imamati džemata: Mostar, Blagaj, Bijelo Polje, Bivolje Brdo, Donja Drežnica i Podveležje.

Mualimi su (tur.-učitelj, nastavnik u mektbu) pred Drugi svjetski rat radili u sljedećim mostarskim mektebima: Karađoz-begova mektebi ibtidajja, Čejvan-begova mektebi ibtidajja, Derviš-paše mektebi ibtidajja, Mektebi ibti-dajja u Blagaju, Mektebi ibtidajja u Gornjoj Drežnici, Mektebi ibtidajja u Donjoj Drežnici i Mektebi ibtidajja u Humlišanima (ibtidajje-reformirani mektebi).

Zusammenfassung

IMAMS (MOSLIMISCHE VORBETER) LEISTETEN HATIBEN- UND VAISKEN- DIENST IN DEN MOSCHEEN IHRES DŽEMATS (DŽEMAT: ARAB. MOSLIMISCHE RELIGIÖSE GEMEINSCHAFT).

DEM BEZIRK VON MOSTAR GEHÖRTE FOLGENDE IMAMATS DER DZEMATEN: MOSTAR, BLAGAJ, BIJELO POLJE, BIVOLJE BRDO, DONJA DREŽNICA UND PODVELEŽ.

MUALIMS (MUALIM: TORK. LEHRER IM MEKTEB) LEISTETEN DIENSTE VOR DEM ZWEITEN WELTKRIEG IN FOLGENDEN MEKTEBS VON MOSTAR: KARADOZBEGS MEKTEBS IBTIDAIJA, ČEJVANBEGS MEKTEBS IBTIDAIJA, DERVIŠ-PAŠAS MEKTEBS IBTIDAIJA, MEKTEBS IBTIDAIJA IN BLAGAJ, MEKTEBS IBTIDAIJA IN GORNJA REŽNICA, MEKTEBS IBTIDAIJA IN HUMILIŠANI (IBTIDAIJAS: PEFORMIERTE MEKTEBS).